

A movie poster for the film 'Na útěku'. The top half of the poster shows a young boy with a sad expression, wearing a dark blue traditional Afghan garment, standing in front of a window with a blue frame. A large cluster of colorful balloons (red, pink, yellow, and blue) is tied to the window frame, partially obscuring the view. The background is a light-colored wall. The bottom half of the poster is white with dark blue text.

Caroline Brothersová

NA ÚTĚKU

Z Afghánistánu do Londýna.
Příběh inspirovaný skutečnými
událostmi!

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

Na útěku
Caroline Brothersová

Přeložila Helena Hartlová

Copyright © Caroline Brothers, 2012

Translation © Helena Hartlová, 2016

Cover photo © Lenka Klicperová, 2016

This translation of *Hinterland*, 1st edition is published by Mladá Fronta
by arrangement with Bloomsbury Publishing Plc.

Caroline Brothertová

NA ÚTĚKU

Mladá fronta

**NÁVID, BAŠÍR, HÁMID, ALIXE, DŽAVED, DŽAVÁD,
RAMÍN, RAMZÍ, NADŽÍBULLÁH, RAHÍM, MUŠTABA, ALÍ,
MOHAMED, HUSAJN, SOHRÁB, REZÁ A KÁSİM.**

TĚM VŠEM VĚNUJI TENTO PŘÍBĚH.

**„AŽ VYPLUJEŠ K ITHACE,
PŘEJ SI, ABY TVÁ CESTA BYLA DLOUHÁ.“**

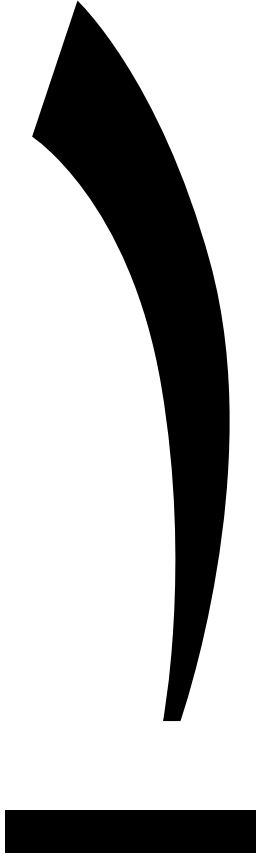
KONSTANTINOS KAVAFIS

„JAK SI MÁM ZAJISTIT ŽIVOT?“

DŽAVÁD, 14 LET

Dorážejí na místo v neviditelných letkách uprostřed noci, peří na hrudi poničené a vazy bolavé z nekonečného zápasu s větrem u pobřeží. Così nadpřirozeného je stáčí přesně na to správné místo. Drobné tunýlky zůstaly ve stěně útesu od loňska, trochu zašlé bílé praporky guána značkují vstupní otvory v drolící se hlíně. V některých z úkrytů se bortí stropy, tam, kde je kořeny trávy rodu spinifex nedokázaly udržet na místě. Přesto tu pořád jsou, navzdory větru, vlhkému mořskému vzduchu a erozi – úkryty, v nichž se sami vylíhli a kde se také jejich potomek bude choulit před onou dlouhou mdlobou na vrcholu útesu, veškerý život spěchající s větrem, jenž se řítí se skučením přes oceán a naráží do větrných proudů nad pevninou, veškeré vědomí, rozvaha i myšlenky vytěsněné tím nejděsivějším instinktem: prvním slepým skokem k letu.

Nebylo to žádné tajemství, a přece šlo o jedno z tajemství přírody čistě proto, že po celé věky si to lidé nedali dohromady. Tu dlouhou pouť na jih přes šňůru ostrovních korálek, rozlehlý modrý půlměsíc oceánu, rozeklaná pevninská pobřeží, která se před nimi rozvinou jako svitek mapy, a konečně nejisté přistání na místě: vrávorání na hubených nožkách, potrhaná křídla mávnou jednou, dvakrát, než se složí jako světlé slunečníky. Na tom ostrově v nejjihnějším cípu světa následuje vznešené zotavení, návrat k důstojnosti. Osamocený vzorek těch, kdo překonali vzdálenost. Jiní zůstali ztraceni kdesi podél dálnic oceánu, větru a nebe. Páření, kladení vajec, líhnutí, rybolov, krmení. A konečně, s odvěkým nakláněním země na její ose, dlouhá cesta na sever, mláďata ponechaná témuž instinktu navigace, který přinutil je, jejich rodiče a rodiče jejich rodičů k jedné dlouhé štafetě zachování života, stojící na prvořadém úkolu: pod magnetickým tahem slunce zdolat ty spousty námořních mil.

Dorazili se zpožděním dvou týdnů a řeka se zatím rozvodnila. Sníh na vzdáleném Balkáně roztál brzy, vzdul říčky a horské bystřiny, které napájejí širokou hraniční řeku každoroční úrodou naplavenin. Stoupající vody se otírají o kmeny stromů a vkrádají se do rýžových polí, která pokrývají zemi nikoho, a mění pole v opalizující reprodukce nebe. Ani ve dne tu nejsou žádní ptáci, žádné jiné známky života.

Arjan si odhrnuje zmáčené vlasy z očí. Za mostem dokáže rozeznat jen holé stromy a v dálce strmý svah protějšního břehu vedoucího k evropské dálnici.

„Pojďte za mnou,“ říká kluk se zakrnělou paží.

Muži se řadí za sebe, všech patnáct, a klopýtají přes podmáčenou půdu. Drží se drobných vyvýšenin mezi poli a přeskakují z jednoho ostrůvku drnů na druhý. Arjan cítí, jak mu voda proniká do tenisek, do ponožek, které se mu pod chodidly začínají krabatit. Boty s každým krokem nasávají vodu a podkluzují. Trhá sebou při zvuku, který jeho zneklidněná mysl zesiluje přes míle pochmurné krajiny. Kus před ním jeho kamarád pod vousy proklíná své vlastní puchýře. Kabír mezi nimi skáče na

válečcích dětských nohou a vkládá skok navíc, aby nezůstával pozadu.

Nízko visící mraky, které ponechávají tak malý prostor mezi zemí a nebem, znamenají, že přinejmenším dnes v noci nehrozí světlo měsíce.

V jednu chvíli se zastavují. Vidí baterky pohraniční strážce, blikající a poskakující po úzkém mostě jako světlušky. Arjan doufá, že dnes v noci nebudou vojáci všímaví, že zůstanou v záloze, pokud mají klukovi lidé z obou stran hranice nastavenou ruku.

Šeptanda – ta nashromážděná moudrost, která putuje stejnou trasou jako lidé na útěku nehostinnou krajinou – ho varovala před tureckým vězením, v němž ti, které chytí v hraničním pásmu, hnijí za živa. Skrčený v mokru a blátě se modlí za to, aby to nebyla chyba, že tomu zmrzačenému klukovi důvěřoval.

Nebyla to ale světla na mostě, která jejich průvodce přiměla tak náhle znehybnět a klesnout na kolena. Arjanovy uši zaslechly ten zvuk dlouho předtím, než rozeznal šedý stín šinoucí se po úzké silnici, přes kterou před chvílí přešli: armádní vozidlo jedoucí se zhasnutými světly k vojenským budovám rozestvým kolem předmostí.

Čekají, skrčení, ale ničím nechránění, na otevřené louce. Skoro si netroufají dýchat. Arjan cítí vodu, která mu promáče-la spodek džínsů a šplhá nad kolena. Látka mu těsně obepíná nohy a vítr, který se do nich opírá, mu mění kůži v led. Zuby mu hlasitě cvakají, jako by měl v hlavě šicí stroj. Teplo uniká ze svalů a únava ho tíží jako zlý sen.

Konečně se kluk zvedá. Vozidlo na své osamělé misi zmizelo. Vojáci v jeho zatuchlém teple neviděli, nebo nechtěli vidět umolousané tvory krčící se ve tmě. Skupinka si protahuje bolavé končetiny a pokračuje v cestě, zlověstný obrys předmostí nechává daleko za sebou.

Jako by šli už celé hodiny. Arjan nespouští oči z řady stromů na vzdálené straně polí a všímá si, jak hladina vody stoupá

s tím, jak se k ní blíží. Neslyší řeku, zato ji ale cítí dřív, než k ní dojdou, pach bláta a rozkladu a chladný dech vody sytící vlhký noční vzduch. Vyroluje si promáčené nohavice.

Kluk v šeru mizí z dohledu a pak se znovu vynoří, hbitý jako volavka, a dlouhým bidlem strká nafukovací člun. Z jeho útrobu vytahuje hromadu zplihlé gumy a hustilku, u které se muži střídají.

Evros je tady širší, proud je ale přesto silný. Arjan nikdy neviděl tak skličující řeku – ani trochu se nepodobá řekám a potočkům doma, které v létě vysychají, zato na jaře se mění v dravé bystřiny. Snaží se odhadnout vzdálenost a říká si, jestli by nebylo lepší najít nějaké užší místo, výš proti proudu.

Najednou sebou trhne. Něco zahlédl. Kabír to vidí taky. Proud k nim nese mrtvolu, pomalu se otáčí v temné vodě, ztuhlá paže vztažené k nebi. Stísněný pocit v hrudi ho neopouští ani poté, kdy se domnělé tělo mění v kmen stromu, který deště zanesly daleko po řece. Snaží se na to nemyslet jako na osudové znamení, nemyslet na to, že mohou připlout další a převrhnout jejich chatrné plavidlo.

„Je to jen hloupý kus klády, Kabíre,“ říká.

Bratr se ho chytá za ruku. Jeho obličej působí v šerosvitu jako bledý kotouč.

Teď už jsou alespoň z dohledu mostu.

Stromy stojící vysoko na vzdáleném břehu se zachvívají, tu a tam je ozáří světlomety nákladních vozů projíždějících zatáčkou. Arjan by rád věděl, jestli na ně jejich nákladák na druhé straně už čeká.

„Tady vás opustím,“ říká kluk. Na kožené šňůrce kolem krku nosí turecký amulet proti uhranutí a jen zřídka jim pohlédne do očí. Jednou zručnou rukou si zapaluje cigaretu a její žhnoucí konec vypaluje otvor do ledového vzduchu.

„Míříte na ten vysoký strom – vidíte ho? – těsně než se řeka ohne,“ říká kluk nejistou angličtinou. Arjan má dojem, že musí být skoro stejně staří. Sleduje klukův prst. Ve zbytcích světla matně rozeznává siluetu dubu.

„Až tam budete, pořežete loď, takhle.“ Kapesním nožem naznačuje ve vzduchu bodání. „Otočíte ji a potopíte. Pak vás nemůžou poslat zpátky, i když ji najdou.“

Potom vyšplháte po břehu na silnici. Až budete u zdi, hlavy nízko. Čekejte na zvuk, jak nákladák zastavuje. Nesmíte mluvit. Vylezte, jen když řidič promluví.“

Zdravou rukou odvazuje provaz, kterým je první loď přivázaná ke druhé, a vyzývá je, aby nastoupili.

„Jak dlouho, než nákladák dorazí?“ ptá se někdo.

Kluk krčí rameny. „Prostě čekejte, až přijede,“ říká. V té tmě, která se jim všem usazuje na kůži jako popel, působí vyzáběle. „Já teď jdu. Pamatujte, když vás chytí, nikdy jste mě neviděli. Když vás pošlou zpátky, zase vás převedeme.“

Otáčí se a odchází, jako tenký srpek měsíce, který se rychle ztrácí v linii stromů a zanechává nad stopami v promáčené půdě slabou vůni tabáku.

Odrážejí se od břehu a kloužou přes mělčinu, která se chvěje a vrásní ve větru. Svět se halí do ticha. Arjan vidí ve tmě Kabírův profil, vzpurné vlasy pro jednu zplihlé deštěm. Naproti němu tiše sedí Hámid, kolena přitisknutá k hrudi. Nikdo nemluví, všichni si uvědomují, že by je otevřená vodní plocha mohla prozradit. Jsou už příliš daleko, aby teď jeden každý z nich svou dosavadní nebezpečnou odyseu přes pouště a horské průsmyky Afghánistánu, Kurdistánu a Íránu jakkoli ohrozil.

Jak se dostávají dál od břehu, cítí narůstající proud. Bidlo se noří hluboko do sametového bahna. Jeden ze silnějších mužů s ním pracuje oběma rukama, člun se pohupuje, jak zabírá a odráží. Arjan pochybuje, že někdo z nich umí plavat. Bez lítosti se ohlíží za pevninou, kterou nechávají za sebou, a pozoruje druhou loď, která se odráží od břehu.

Proud je teď zvedá a rychle je unáší. Cítí pod nohama jeho sílu, jako něco obrovského a živého, co se tlačí vzhůru gumovým dnem lodi. Už teď člun nabírá vodu a ztrácí vzduch. Po

chvíli muž zvedá bidlo, nedosáhne jím už na dno, stojí a bezmocně přihlíží, jak neovladatelně kloužou po proudu. Přistání na pevné zemi jim uniká. Minou cíl. Muži vyděšeným zrakem sledují převozníka, který se snaží udržet rovnováhu, jak se pokouší o pevný úchop, jak mu proud škube tyčí. Konečně naráží na odpor a jediným mohutným zabráním je dostává na mělčinu. Svah na břehu vrhá na vodu černý stín, když vystupují z člunu, notný kus pod stromem, na který jim kluk ukázal, na kamenitý okraj říční pláže.

Druhý člun zápasí a přistává nad nimi. Muži skáčou do víru vody po stehna hluboké, s klením ztrácejí půdu pod nohama a chytají se větví sahajících do vody, aby se přitáhli.

Arjan pozoruje posledního muže z druhé lodi, jak člun zvedá a probodává ho nožem. Je ale kluzký a ztěžklý nabranou vodou, vyklouzává mu z rukou jako úhoř a proud si ho odnáší.

„Doufám, že jsou strážní na rybách a chytí tuhle velkou medúzu. To by se mi líbilo,“ říká Hámid.

Také oni člun probodávají. Ozývá se syčení, jak se vzduch hrne ven. Guma klesá, až je z ní povadlá černá membrána. Přesto se jim nedaří ji potopit, a tak ji posílají za prvním člunem do rychlého proudu.

Prodírají se podrostem několik metrů proti toku a pak se začínají šplhat mokrou nocí vzhůru po svahu. Arjanovi se lepí vlasy na čelo. Kapradí ho škrábe do rukou a voda mu stéká po krku. Nízké větve se mu sárou po bundě, zachytávají se za oblečení muže před ním a šlehají ho do obličeje. Slyší Kabírovo funění a snaží se zpomalit a srovnat krok s bratrem, zarazit strach, který jeho vlastní výstup zrychluje. Hámid klopýtne a zakleje. Někdo za nimi na něj zavrčí, ať se ztiší.

Není tady žádná pěšina, Arjan se ale pokouší zklidnit nervy přemýšlením o těch, kdo stejnou cestou museli jít před nimi. Představuje si, že vidí v hlíně otisky jejich nohou.

Po silnici nad nimi sviští nákladní auta. Od kol jim odlétá štěrk. Siluety větví zasekávají drápy do pohybuujících se kuželů

světla. Modlí se, aby dnes v noci nehlídali silnici žádní pohraniční policisté.

Přesně jak řekl kluk, přicházejí k nízké zídce. Vtěsnají se do úzkého prostoru mezi zdí a deštěm bičovanou vegetací a čekají.

Arjan se soustředí na dýchání, jak ho to učil Omar, a zklidňuje zrychlený tlukot srdce. Někdo se usilovně snaží přidusit zakašlání. Prázdný žaludek protestuje. Snaží se jeho zvuk ztlumit, než se ozvěnou rozletí do údolí, dost hlasitý, aby probudil spící domy, vyburcoval pohraniční hlídky, zalarmoval hlídací psy, zemědělské námezdní síly a řidiče nákladáků kouřící na závětrné straně svých návěsů, a vyzradil světu přítomnost patnácti mužů choulících se v pustém ohybu silnice mezi dvěma světy.

V myšlenkách přeskakuje zpátky k mapě, kterou si vyhledal na internetu, k červené šrafované čáře, která představovala hranici kroutící se dolů z hor přes minové pole a táhla se podél řeky až k moři. Za ní se jejich cesta stává nečitelnou spleť možností, železničních tratí, lodních cest a silnic.

„Jak dlouho tady čekáme?“ ptá se Hámid.

Arjan krčí rameny. „Netuším, vrabčí hnízdo,“ říká a vytahuje z Hámidovy ofiny zkroucený suchý list.

Hámid setřásá smetl z vlasů. „Radil bych jim, aby ten nákladák nezapomněli poslat.“

„Však přijedou,“ ujišťuje ho Arjan. „Kdyby nás nechali na holičkách, pokazilo by jim to kšefty.“

„Jsem rád, že jim tak důvěřuješ.“

Kabír se opírá zády o Arjana.

„Jsi dobrý voják,“ říká mu Arjan. „Jen si dej bacha, abys ne-usnul.“

Kabír se na něj zašklebí přes zavřená víčka. „Jen na chvílku zavřu oči.“

„Ještě dobře, že nejsi na hlídce,“ dobírá si ho Hámid.

„I se zavřenýma očima jsem dokonale vzhůru,“ odpovídá Kabír unaveně.